

DEMOKRAT

Glas demokrata sjeverne Dalmacije.

Poštarina plaćena u gotovom.

Izlazi svakog petka večer.

POJEDINI BROJ 1 DIN.

Predbrojba: godišnje D. 40 polugod. 20.

Oglasi po ejeniku. —

God. 2.

Šibenik, 3. februara 1922.

Br. 5.

3. februara 1915. god.

Danas se navršava sedma godina od dana kada su austro-magjarski krvnici u sarajevskom logoru povješali tri sokola, tri junaka, Miška Jovanovića, Veljka Čubrilovića i Danila Ilića, radi sudionitva u vidovdanskom atentatu na Franza Ferdinanda. Klanjamo se njihovoj sjeni kao i sjeni svih ostalih vidovdanskih junaka, što su neustrašivo dali svoje živote za slobodu i ujedinjenje naše. Slava im!

Što bi se moglo bilo imati?

U sjednici narodne skupštine od 26. siječnja ministar predsjednik g. Pašić, izvješćujući o radu i držanju svom i ostalih članova naše delegacije na konferenciji mira, kazao je između ostalog:

„Kada se između nas i Italije nije mogao postići sporazum, saveznici su, odnosno Francuska i Engleska (Italija se držala po strani) predali nama jedan ultimatum da u roku od četiri dana odgovorimo da li ćemo da primimo granice koje nam predlažu. A te granice su bile: u Istri Vilsonova linija prema kojoj smo trebali da dobijemo Idriju, a Opatija je bila preporna. Rijeka je trebala da bude nezavisna država, Dalmacija sa ostrvima naša. (Dobacivanje: A Zadar?) Da i Zadar. A u Albaniji nama je trebao da pripadne Skadar sa celom dolinom opšteg Drima do Lješa. I Lješ je trebao da bude naš. Ja sam, gospodo, mislio da onda kada se o tome u našoj delegaciji rešavalo, da mi to trebamo da primimo. Naša vlada nam je dala slobodu rešavanja. Ona nam je rekla da će primiti sve ono što mi budemo rešili. A ja sam mislio da mi to trebamo da primimo i zato što je to Vilson predlagao. On je istina za Skadar i okolinu predviđao izvjesnu autonomiju ali to je bilo dobro za nas. Vilson je onda kada je to predlagao bio na izmaku svoje

moći. Njegova politika je već tri put bila propala u Senatu, i ja sam mislio da u skoroj budućnosti od Vilsona više pomoći ne možemo imati. Zato smo mi onda trebali da primimo to i da ne kažemo da ako ne dobijemo sve, da nam ništa ne treba. Ja sam zato glasao protiv toga da se ne primi ultimatum i odmah posle, kada je ultimatum odbijen, dao sam ostavku. Tu sam ostavku još dva put ponavljao ali ona nije bila primljena. To je bilo onda moje mišljenje, jer mi se činilo da mi posle toga više nikad nećemo imati tako dobru situaciju kao što smo je onda imali“.

Općinski izbori u Istri i Strossmayerov dan.

Prošle nedjelje svršili su općinski izbori u Istri, Trstu, Gorici i svim krajevima, gdje naš narod žive pod vlašću prekomorskog susjeda. Rezultat izbora nije nas iznenadio, kad se znade, da su izbori provedeni najpokvarenijim sredstvima: grožnjama, nasiljem i grubom silom, koja je Jugoslavenima branila pristup k izbornim sjedištima. Talijani su odlučili, da izvješte pobjedu pod svaku cijenu. Zato su oboružane talijanske bande tukle naše izbornike, gazili slobodnu volju i narodni osjećaj Jugoslavena. Unatoč tomu, u nekim su mjestima ipak

naši pobjedili i to svugdje, gdje se nije upotrebio teror oružanih fašista.

Položaj naše braće u Istri, položaj je roba u teškim lancima; jadni Istrani stradaju!

A stradaju zato, jer su nemoćni i nezaštićeni, jer nemaju potpore od slobodne braće u velikoj Jugoslaviji, koja se bave velikom politikom, neslogom i razdorom, mješte da ustupe mjesta onoj velikoj misli narodnog preporoda i ujedinjenja, što je narodni velikan Strossmayer provadao u djelo, a to je: Jedinstvo, sloga i ljubav!

I na Strossmayerov dan užežimo na tisuće svjetiljaka, pa ih raznesimo po čitavom našem narodu, da ih unesemo u svako naše i najzabitnije selo, da svuda bude svjetlo, koje će ožariti svih nas, a osvijetliti i braću u ropstvu.

Vjerujmo i radimo za prosvjetu, radimo u pravcu sloge, ljubavi i jedinstva. U tome leži budućnost naša i spas naše braće, koja čami pod tudinom, očekujući slobodu od braće u slobodi!

Vojska i škola, vaspitači narodnog jedinstva.

Svi državnici naprednih zemalja, na osnovu iskustva, postavili su vojsci i školi velike i teške zadatke, posebne obaveze prema narodu i državi. Vojska ima da bdije nad unutrašnjom i spoljnom sigurnosti države, da bude strah i trepet unutrašnjim i vanjskim neprijateljima.

Škola je pako ustanova, koja je u tijesnoj vezi sa državnim, socijalnim i ekonomskim životom naroda. Iz škole potiču žarki traci rada. Tamo se rastvaraju oči onima, koji ne će da vide, prosvijetli pametnima, koji ne razumiju, razvedruje mozgeve onima, koji ne shvaćaju.

To su vrlo dobro noćili i naši vodeći krugovi, pa su školi i vojsci odredili zadatak, da budu čuvari i braniči eje-

lokupnog naroda, škola i vojska — simbol je narodne cjeline i neodijeljenosti.

I dok smo se mi građani znatno pocijepali na partije, dotle su vojska i škola nad dnevnim stranačkim trzavicama, one su predstavnice našeg narodnog jedinstva, vaspitači i zblizavaoci naših mlađih pokoljenja.

Mi imamo raznovrsne stranke i strančice, ali nasuprot toj nezdravoj pojavi u našem društvu imamo jedinstvenu nacionalnu vojsku i jedinstvenu nacionalnu školu.

Sve nade iskrenih jugoslavenskih rodoljuba, usredotočene su u vojsci i školi. To su naše najveće zgrade za koje smo dužni doprinijeti sve terete, dužnosti i žrtve, da ih pomognemo sustavnim marom i neumornim radom. Na taj će način vojska i škola postati neoboriva tvrđava narodnog jedinstva, a tad će nam i Jugoslavija propjevati svoju najljepšu pjesmu!

Naš obrtni pravilnik.

Veliku slobodu je ugarsko-hrvatsko zakonodavstvo provelo u svom obrtnom zakonu i vrlo je slobodniji od našega, kad ne priječi nikome da svojim trudom kruh zasluži, dok se uas tomu izričito protivi.

Kako je poznato, u bivšoj Austriji došlo je do slobode obrta stoprv godine 1859., ali je ta sloboda tako izvedena, da ide na ruku samo vleoobrtu, satirući mali obrt. Pazilo se samo na formu. Stoga uslijed naprezanja i podviga maloobrtnika, kontroliraju se od godine 1883. novela za novelom, prikupljeno pak, tako dasada barem sačinjavaju kompaktnu cjelinu. Ali sva nastojanja, jer prividna, nijesu dakako mogla, da spase mali obrt od očite propasti. Ovdje se mora priznati, da su se sve obrtne novice, bez iznimke, pokazale bezuspješne, jer se nije htio uzakoniti radikalniji lijek: neke pače stvaraju novih poteškoća, podmetanjem klipova na vješt maloga obrta, ostavljajući nepromijenjene, ili pogoršavajući baš one uredbe, koje tište zanatlije maloobrtnike.

Mi svi znamo, da se austrijskoj obrtnoj politici spočitavalo potpu-

nim pravom, što je slobodu obrta obožavala kroz zelene naočale svojih velikih industrijalaca, radi kojih je i propao mali obrt, jer svi zakoni izdani, da mu se pomogne, kako rečeno, prividni su, jednom kad mu služe samo za zator.

Sasvim tim, mi se još takovim zakonom služimo.

Općine i Poglavarstva strogo ga se drže, kao da je kakovo evanđelje, dok pri tome zaboravljaju, da njegovo ukočeno i mrtvo slovo treba osvježiti modernim slobodnim duhom, kako bi ga prilagodili potrebama onih, koji poradi toga zakona trpe, pak ih zato treba uzeti u zaštitu.

Nije kud kamo, naša država valja da obrtu podade, čim prije, šire slobode i da ga svede u naravnu kolotečinu, to jest, da prirodnom zakonom opredijeli granice tvorničko-kapitalističkom i zanatlijskom obrtu tako, da se svaki uzmogne slobodno kretati u svom prirodnom području produkcije, pomagajući jedan drugome. Tim će naša država spasiti mali obrt, a zanatlijama pridržati izradjivanje i prodavanje svoje robe. Ovim bi se još pravednim korakom mnogo doprinijelo i sa gospodarske strane riješavanju zamršenog pitanja socijalizma. M.

Domaća industrija.

Tvornica kapa i narod. odijela.

Izradjivanje narodnih kapa i odijela, bilo je veliko vrelo privrede za Šibenik. Taj se rad obavljao po nekim kućama i tvornicama, a najveću je djelatnost razvijala tvornica narodnih kapa i odijela G. S. Matavulj — Šibenik. Ta je tvornica osnovana još g. 1844. U predratno doba izrađivala je kape, prsluke, kapute (koporane) gaće i torbice. Pri tome je bilo uposleno oko 250 radnih ruku u samoj tvornici, dok je 150 radnica radilo u vlastitim kućama. Dnevno se izrađivalo 1000 kapa, do 200 komada raznog narodnog odijela, te nešto 50 torbica, a sve se izvažalo u Bosnu, Hercegovinu, Hrvatsku, Crnogoru, te sjevernu i srednju Dalmaciju.

U ratno vrijeme, industrija se kapa i narodnih odijela ograničila, a u poratno vrijeme još se manje izrađuje. Narod postepeno odbacuje narodno odijelo, te je zadržao jedino kapu. Odbacivanje narodnog odijela opaža se najvećma u primorju dalmatinskom, po otocima i po svim većim varošima Bosne, Hercegovine i Like. Sela su u glavnom zadržala narodnu nošnju, ali sa nekim promjenama. Te se promjene sastoje u tome što su komadi narodnog odijela zadržali svoj stari kroj, ali vez se rabi tek djelomično i pojednostavljen, radi skupe izradbe.

Glavni je razlog tomu, posljedice rata i u vezi s time pomanjkanje prave, crvene, dotično modre čohu i ostalog važnog materijala u na-

soj državi. A dobava čohu skoro je onemogućena iz stranih zemalja radi preslabe naše valute. Osim toga silno povišenje nadnica, pa pomanjkanje strojeva za izradbu, sprječavaju dovoljnu produkciju. Poželjno bi bilo, da se ta industrija što više razvije i razgrana, što bi se postignul nabavljanjem dobrih strojeva, čime bi se zamijenio ručni rad, koji je u sadašnjici skoro nemoguć zbog previsokih cijena.

Kad bi se pako osnovale razne tvornice čohu i konca u našoj državi, oživjela bi i razgranala bi se opet industrija narodnih kapa i odijela, što bi u velike doprinijelo našoj narodnoj ekonomiji, a očevala bi se i naša krasna narodna nošnja.

Naši dopisi.

Tijesno, 26. I. 1922.

Jedan izvjestan broj naših izroda nema drugog posla nego da motru i pazu svaki mig i korak naše uvijek korektnu Jugosl. Napred. Nacij. Omladine, kojoj neka se nađe i jedan čovjek u Tijesnome, da mu je što svojim ponašanjem skrivila ili ga ozlovoljila, već kamo koder se okrene, radi, pripovjeda i osvješćuje narod samo u državnoj ideji ujedinjenja, ravnopravnosti, bratstva, ljubavi i sloge. I ti ljudi koji su im već u začetku uperili sve te tjeve u njihova prsa, nemaju drugo nego da iznesu onaj tako strašan i poguban članak u „N. S.“ da se zbilja cijela omladina mora stiditi i za uvijek zakopati!

Nije li sama podlost smisao toga članka kad cijelu omladinu mijesa i ocrnjuje radi jednog člana iste, koji pri proslavljenju Božića puca iz mužara nabijena karbidom, nehotimično prije nego upali, u mraku približio koloni, koju nije ni vidio, a koja nažalost, jer istrošena, pukne.

Dakle kako vidite to je strašan grijeh i omladina se mora stiditi.!

Vjerujemo, da je članak jako tendencijozno sastavljen bio samo da ocrni omladinu, a ne radi pretrpljene štete i da je to osveta radi talijanskih natpisa koji su se kočili na pojedinim kućama naših izroda punih 6 mjeseci iza oslobođenja kao n. pr. „W. glorioso esercito“, „W. D'Annunzio“, „W. Dalmazia Italiana“, „Italia o morte“, „W. Italia“, „W. il Re“, koji su bile ne na sramotu omladine, koja je vidjela da vlasnici ne misle te uvrede i simbole tužnog doba skinuti, sama ogorčena izbrisala.

Stidimo se da imademo takvih mješćana, dapače koji su iza brisanja kod omladine protestirali navodima, da je to njihova sramota, a ne omladine. Pazite dobro, ti se ljudi krste još i Jugoslavenima!

Neki Tijesnjana.

Božanica, 31. I. 1922.

U nedjelju na 29 siječnja t. g. naš tamburaški zbor i diletanski klub održao je predstavu tragedije

„Posljedni Zrinjski“, koja je odigrana sa izvrstnim uspjehom, a na prestavi su prisustvovali strani iz Trogira, Prvica i okolice.

Svi diletanti su zaslužili pohvalu, a između prvih gospođica Jelma Zelalija, gospođa Vinka Kučera i gosp. Ivo Grancarić, koji zaslužuju izvanrednu pohvalu.

Taburaški zbor uz pratnju tambura pjevao je himne i razne komade po programu, a pod zborovođom gosp. Kučera.

Naše društvo odtrag 15 god. koje opstoji, radilo je uvijek za slogu danas postignutu a načela su mu da uvijek samo radi za korist naše Države.

Skradin, 30. januara.

Od skora smo čitali u Vašoj listu, da su se prekobrojne serije novčanica primale naivno. I u tom se smislu podnijela Ministarskom Savjetu prestavka zbog izmijene tih novčanica.

Nego se u toj prestavci zaboravilo najvažnije istaći, da je narod bio i primoran te prekobrojne novčanice primati, u koliko je bio obnarodovan poglavarstveni ukaz, koji nalaže svakom da prima i takove banknote. Taj ukaz bio je u ovoj općini oglašen da 16. 12. 1919 pod br. 3224.

Dana 22. 1. t. god. održana je spontano pred općinom protestna skupština, na kojoj se poprimila jednoglasno revolucija, kojom se iste, da se odmah isprazni od Talijana III. zona, luka Baroš i Sušak, te da se iz naših luka i mora udalje tal. ratne lađe i kazne drski izazivači Božićnih nemira u Šibeniku. Resoluciju je potpisalo mnoštvo općinara, te je ona predano opć. upravitelju g. Marinu, da ju preko kr. Poglavarstva, odašalje Ministarskom Savjetu.

Vijest da je Nj. Veličanstvo naš Kralj vjerio Nj. Veličanstvo Princesu Marijolu, izazvala je u mjestu sveopću radost, koja se ispoljavala i u vanjskim znakovima, jer su građani spontano, u znak veselja, okitili svoje domove narodnim zastavama.

Betina, 26. siječnja.

(Dječja zabava u Betini). Dana 15. t. mj. bila je u ovom selu priređena dječja zabava u korist jugoslavenske ratne siročadi. Nastavnici B. Pelajić, M. Vranjicon i M. Pelajić spremili su školsku djecu, da izvedu pravu zabavu u ovoj, čistim jugoslavenskim duhom zadonjenoj Betini. Naši Betinjani su vidjeli prvu pozornicu, te je zanimanje i oduševljenje za zabavu bilo neočekivano, dvorana je bila prepuna čeljadi obojega spola. Neki se prizori na želju publike moradoše i ponoviti. Premda je bila niska ulaznina ipak se sakupila lijepa svotica noveca.

Murter, 28 siječnja 1922.

(Zbilja nijesmo se nadali ovakim lažima i izmišljotinama). Gosp. Pleslić Izidor student med. u Zagrebu u Šibenskoj „Narod. Straži“ od 21

siječnja ov. g. br. 3. napada i vrijeđa nas pa kao odgovor mu na one podle klevete donasamo slijedeće i istodobno ga pitamo, je li nam ovo hvala za sve ono što smo za njega radili, i podpomagali ga ne samo od prevrata već od najmladjih njegovih godina?

Da javnost znade, pitamo ga, ima li još što da iznese taj naš prevrtljivac i čovjek koji hoće pošto pošto da omrazi od uvijek postene Murterine? Kao što je Andrija Mudronja, o njemu ne ćemo dati duljeg komentara, već apelujemo na sve rodoljube narodnog pokreta, koji u Dalmaciji toli u Hrvatskoj od kojih veoma izvjestan broj njegova pozna ne po pričicama, nije rekla reklo, već po njegovim djelima. Nije bilo važnijeg političkog rada da nije sudjelovao. Nije bilo ni izleta ni dogovora gdje ne bi prisustvovala ne samo riječju, već i najvećim žrtvama, koje se najbolje poznaju na njemu i njegovom imanju.

Mi dalje ne ćemo se obazirati na njegove klevete već ćemo prepustiti rodoljubima Murtera, Betina, Tijesna, Vodice i Šibenika, da oni sude bi li čovjek onakov kakav je Andrija Mudronja bio kadar što takova učiniti? Oni najbolje znadu koliko je prepatio uprav on za vrijeme rata, proganjanjem, zatvaranjem, tučen, siljanjen u vojništvo, a to baš od onih, koji su se krili iza austrijskog spomenika podignutog na njihovu i našu sramotu u Murteru, a kojima dan danas presijeda i vodi oni koji se hoće da je najpošteniji od Murterina, a to je g. Izidor Pleslić. Andrija Mudronja nije nikad savio svoju siju pred nikakvim terorom, koji je bio u protinarodnom duhu, pa neće ni pred ovim koji hoće da mu ga nametne taj Pleslić.

Koliko su istiniti navodi glede g. Jose Juraga p. Vlade pozivljemo g. Pavu Rocu, kojemu je uvijek uz bok sve do današnjeg razilazenja, neka on baš izrazi koji ga pozna, toliko duboko u duši da li je kadar što onakova učiniti, kako mu se predbacuje. Svi Murterini, Betinjani, Tješnjani kao i cijela okolica, a među njima svi pošteniji narodni ljudi znadu da je njegova duša bila jedino narodna duša. Sjećaju li se svih njegovih progona, zatvaranja, i ako nesposobna šiljanja u vojništvo, izričito baš radi njegove velike narodne misli.

Što predbacuju starini Josi Kulišiću da je on čovjek na svom mjestu i narodni, mislimo da je dostatno da dađemo primjer, patriotskog ponašanja njegovih svih sinova, osobito Don Stipe prije fra Bone, njegovo držanje prama fratru Kotarašu radi protunarodnog posupanja, stidio se biti više članom onakve obitelji u kojoj je vedrio i oblačio pomenuti Kotaraš. O njegovom drugom sinu studentu medicine u Zagrebu neka svjedoče njegovi drugovi na universi. Joso Kulišić nije od sada Jugoslaven kako što su današnji sudrugovi proti

narodne borbe u Murteru, već od mladanskih svojih godina bio je uvijek velik i pošten rodoljub, koji nije žalio truda, a da se uspije u svim narodnim pohvatima; glede poštenog našeg Jose mislim da će bit uvjereni svi poštenu Murterini da on ne bi bio kadar onako kako mu se predbacuje.

Što pako predbacuje gosp. Kovačevu Anti p. Nikole, Stipi Turčinov pk. Mate, Tomi Bašiću, Andriji i Bari Mudronji, vidi se samo podlost i gnjusoba kad se hvata svega i svačesa, da zaslužne i rodoljubne ljude ocrni. Svak znade njihov samopregor i nastojanje za osnivanja i sazidanja „Uljarske Zadruga“ i aktivno stanje njihove uprave; neka se stidu predbaciti tim ljudima takova šta te sve to na sebe i današnje svoje pristaše uzeti, jer su i sad uzrok propasti naše „Uljarske Zadruga“ i to baš pod upravom istomišljenika Izidora Pleslića.

Što ocrnjuje Narodnu Omladinu da naziva sve one koji nisu uz njih protudržavnim, to nije laž, već potpunim pravom i dokazima može nazvat one koji se družu oko Izidora Pleslića. Da tako nije, ne bi javno vikali „Živio Radić“ te isticali plemenske zastave kako što je bio slučaj 22 ovog mjeseca pri posjetu dvaju delegata centralnog odbora Jug. Nap. Nac. Oml. iz Splita.

Što predbacuje gosp. Andriji Mudronji i Kulašiću Josi da su unajsudbonosnijem času pri koncu rata kao općinski vječnici glasovali za izbor Francesca Salamon načelnikom, znade da je to bila nevolja. Nijedan od naših uglednih rodoljuba nije htio služiti onoj sramotnoj Austriji.

Što podla i crna duša predbacuje g. Jakovu Jeliću preds. Jug. Nap. Nac. Omladine da je trgovao sa Talijanima, zbilja je smešno. Mi o tome ne možemo niti dalje govoriti već apelujemo na sve rodoljube naše okolice, može li itko šta predbaciti tome od malih godina neustrašivu borcu za našu slobodu? Vidi se da i taj klevetnik vidi da nema ništa drugo nego izvrće i miješa samo da ocrni one ljude koji priječe da u Murteru ne proglašuju svoju malu Radićevu Republiku; da je tako, mogu svjedočiti svi oni mnogobrojni posjetioci iz okolice pri zadnjem predavanju Nap. Nar. Oml. iz Splita.

Kako je čutio g. Jakov Jelić za vrijeme okupacije, koliko je stradao to mu može svjedočiti sam današnji Ministar Vjera gosp. Dr. Krstelj a da ne nabroja sve one koji ga poznaju i koji znadu njegova stradanja i patnje, a znade i sam gosp. Izidor Pleslić, koliko je on propatio i koliko je povjerenje imao u Murteru, dasupo njegovom dolasku iz vojništva skinuli narodno vijeće i imenovali Murterini njih obojicu. Znade koliko je bio zatvoren i proganjan da je malo koji Murterin, pa ima li dušu prema svom najboljem dobrotvoru, izmišljati, sjeća li se koliko je no-

vaca primio od Jakova Jelića koji je iznos sakupljenog novca, i to baš od onih koje danas toliko klevete?

Sjeća li se političkog rada Jakova Jelića za vrijeme Austrije i njegova proganjanja, te kao čovjek bolježljiva i neizvježbana u vojničkom oružju otpremljen na frontu kao politički sumljivac.

Znade koliko je bio vidjen od talijana da ne samo što su ga proganjali, već mu nijesu ni davali oni mali kontingent hrane, koji su davali ostalima, premda je otac od sedmero nejake djece od kojih najstarijem bilo je 15 god. Znade li da za vrijeme okupacije kad je po cijeloj okupiranoj zoni bio uspostavljen revolucionarni odbor, da je Jakov Jelić u Murteru predsjednik tog odbora?

Znade li da je bio najomraženija osoba kod Talijana sa ostalim dvadesetak koji bijahu i upisani u talijansku crnu knjigu? Ako nezna može mu posvjedočiti današnji njegov istomišljenik Jakov Juraga student.

Koliko je od svog potrošio za narodnu stvar, ne ćemo ovdje istaknuti, ali smo uvjereni da slična u okolici mu nema. Imali bismo još mnogo toga reći, ali da neoduzimamo prostora g. Uredniku za ostale njegove potrebe za danas se ovim ograničujemo. Murterin.

Prvić-Luka 30/1 1922.

(Ko je fra Andrija?) Na dopis iz Prvić-Luke u „Narodnoj Strazi“ br. 4 od 28/1 1922 odgovoriti nam je sljedeće:

Nije istina da smo mi skinuli odnosno digli zastavu ni u znak veselja ni mržnje na sv. Oca Papu Benedikta XV. već samo zato, jer smo solunski dobrovoljci, pak smo bili uvrijedjeni time, kad je ispustio svoju veliku i plemenitu dušu naš neumrlji Kralj Petar Veliki osloboditelj, što sa našeg zvonika nije se čulo nikakvog glasa za 3 (tri) dana, sasvim time da je bilo cijelo mjesto u crnini i plakati po svim uglovima, cio narod u tuzi. Kad smo mi upitali gosp. Fratra Andriju Mavrince, zašto ne zvone zvona jer da je umro naš Kralj, on izjavljuje drsko, da on nije ničiji remeta i da njemu nesmije nitko zapovijedati da je on „gvardijan“ i gospodar? Gosp. Fratar naziva nas bjeshnima i „fasistima“ a našu dvoranu „bolnicom“ dok je za njega bila prije „Raj nebeski“, naravno, dok su u njoj stajali karabinijeri. On preporuča za neke od nas „Stenjevac“ a mi bi njemu preporučili otok „Kominjicu“ mješte zemaljskog čistilišta za sva zlodjela što ih je počinio. Kaže dalje, da priredimo i po koju zabavu ali da nam se nitko ne oživa da se boje, da se ne bi okužili. Mi još nismo posebno napravili nikakve zabave, a njemu smrdi što vidi kako mi svakim danom napredujemo i kako naš fond raste, jer imamo u mjestu lijepi broj patriota koji nas pomažu. A koliko se gosp. Fra Andrija voli, najbolje

svjedoči sljedeće: Otrag 2 (dva) mjeseca u školskoj dvorani bila je seoska izvanredna sjednica na kojoj je palo nekoliko tužaba protiv fratra, našto je g. Tome Frlekin, upravitelj seoskih dobara predložio, da ga se istjera iz mjesta jer da on čini cio nemir u našem selu, što su svi ostali jednoglasno prihvatili i tu je palo svakih izraza protiv njega.

U čudu se pitamo kako još ima smjelosti čovjek takove prošlosti kao i sadašnjosti da se baca blatom na čestite ljude kad on se iz blata ne bi izvukao da ga vuču svi konji što su na svijetu.

Pitamo fra Mavrince, ko je ono dobrovoljno primio talijansku vojsku i karabinijere u Samostan i komu su djeca po selu pjevala?

Fra Andrija ogladnija

Talijane u moster primija

A ko je ono sa oltara nazivao čestite ljude razbojnicima itd.? A ko je ono, kad je čestiti fratar O. Jure Makjanić sa Antonom Lučev dobrovoljcem raskidao talijansku zastavu koja nam je sa zvonika dugo oči kopala, udarao šakom o stol i prijetio: „kad bi ja znao ko je nju raskidao, tužio bih ga da je moj rodjeni otac“ i od čijeg je straha tad pobjegao u Split kao bjegunac vlč. O. Jure Makjanić? A ko je ono narodu sa oltara govorio: „žderite!“ Koga je ono učitelj g. Jerolim Settimo uhvatio za grlo radi bezobrazne propovijedi? Ko je ono bio vjerni drug i „brat“ zloglasnom izrodu Lakošu? Ko je

na svetog Stjepana na večernji ostavio oltar pak u pijanstvu tuletio u „chorus“ da tuče sakama i nogama nevine mladiće? Ne ćemo da idemo dalje jer i ovo je dosta da se ocijeni karakter fra Andrije. On navadja da psujemo sve što jedrugom milo i sveto — da, to smo znali da su njemu mili Karlo, Zita i Vittorio a da nije naš Kralj jer je „tuđe“ vjere!

Istaknuti nam je da je u propovjedi o sv. Ocu Papi kazao, da je on (Papa) poslao našim sirotama pomoć, koju je on. fra Andrija, razdijelio među udovice, a da što su poslali oni protivnici svete stolice Jugoslaveni koji se i ne brigaju za ništa? Onda dalje Nacionalnu Omladinu naziva sa svakim imenima, da su u selu župnik i glavar, nek oni sa selom zapovjedaju, a da seljani mogu lako da se riješe onih „fasista“: braćo, kliknimo dole njima! — Naravno seljani su uz nas pak nitko nije nasjeo.

Pitamo merodavne faktore je li to povreda čl. 12 ustava -? a gospodu crkvene vlasti pitamo, uči li tako sveta vjera i mati crkva?

Pitamo mi sada njega hoće li još imati obraza da gleda poštenim ljudima u lice ili će tražiti premeštaj da nam se ukloni sasvim ispred oči ili bi to morale učiniti crkvene vlasti pak na vrijeme riješiti i nas i sebe posljedica?

Antun i Rajko Lučev

Solunski dobrovoljci

Predsjednik i Odbornik Jug. N. Nac. Omladine.

GRADSKA VIJESTI

Strossmayerov dan. Podružnica „Jug. Matice“ priređuje u nedjelju 5. ov. mj. u 5 sati popodne u dvorani Drž. Doma „Strossmayerov dan“, da time proslavi slavnu uspomenu velikoga Prosvjetitelja. O najvećem predstavniku jugoslavenke ideje predavat će prof. Dr. M. Perković, a proslavi sudjelovat će orhestar i pjevački zbor „Sokola“.

Zadušnice. Dne 30. siječnja obdržane su u stolnoj bazilici zadušnice za pokoj duše blagopremunulog sv. oca pape Benedikta XV. Na poziv biskupskog ordinarijata, odazvale su se sve mjesne vlasti, institucije, uredi i društva, i poslaše za tu prigodu svoje zastupatelje, a došlo je i mnogo puka.

Služba božja bila je svečana, govorio je Don Ante Šare lijepo i otmeno, katafalak krasan, pjevanje slabo. Reda u crkvi nije bilo, mnogi pozvanici, bez mjesta, bili su samo rastrkani po crkvi zagušeni od svijeta, tako da je izgledalo, kao da nijesu došli.

Svetosavska proslava. U prošli petak priređena je u Drž. Domu svet savska proslava, na koju je pohrlilo nebrojeno građanstvo. Proslava je nadasve dobro uspjela.

Zakašnjenje lista. Radi blagdana Sviječnice, list je morao da izađe sa znatnim zakašnjenjem.

Vojna muzika. Pri odlasku vojne muzike iz našega grada, velika povorka omladine priredila je manifestacije, kličući Jugoslaviji, kralju i vojsci, otpjevavši rodoljubne davorije.

Zabava sa plesom. Ženska Narodna Zadruga priređuje 9. ov. mj. veoma lijepu zabavu sa plesom u Državnom Domu.

Ratne lađe. U srijedu na podne stigla je talijanska torpiljarka „Orsini“, da zamijeni torpiljarku „Audace“, koja je jučer izjutra ostavila sibensku luku. — Zar sme zbilja kakova talijanska kolonija, da njihove lađe stoje u našim vodama?

† **Brana Mate.** Predjučer je preminuo žandarski narednik Brana Mate, nakon tri dana bolesti. Jučer mu je bio lijep i ganutljiv sprovod. Vječna mu pamjat, a obitelji izrazujemo saučesće u žalosti.

Lična vijest. Jučer je parobrodom „Salona“ bio na prolasku za Beograd g. namjesnik Dr. Metličić.

Narodno pozorište za Dalmaciju priredilo nam je u Drž. Domu četiri predstave. — Sve četiri večeri svijeta je bilo toliko, da se nije moglo ni maknuti, a bilo bi ga i za još jedanput toliko da je prostor dozvoljavao. To nam je najbolji dokaz, kako u Sibeniku

ima dovoljno publike, kojoj je milo pozorište i da je ovdje uspjeh istog u svakom pogledu osiguran.

Dobrovoljno Vatrogasno Društvo u Šibeniku priređuje 4. večerice u Drž. Domu veliki krabuljni ples. Početak točno u 21 sat.

Primamo iz Obrovca. Utorak 31. siječnja preminuo je g. V. Desnica, otac bivšeg poglavice dalmatinske vlade g. Dr. Uroša Desnice. Žaleći gubitak tog odličnog rodoljuba i narodnog pobornika iz prvih vremena našeg pokreta, te dugogodišnjeg obrovackog načelnika, izrazujemo vrlo i rodoljubnoj porodici Desnica, naše iskreno sauećeše.

Za prvu našu podmornicu. Na predlog gosp. Tome Baranovića bi sakupljeno pri krštenju Dušana Justića Din. 250;-

Novac bi otpremljen Jadranskoj Straži u Split.

Hrvatski Katolički Savez. Podružnica Šibenik, predsjednik pop Radić. — kupi po gradu doprinose za nekakove škole. Upozorujemo građanstvo, da su sve škole u Jugoslaviji samo i beziznimno državne i da ih država uzdržava, stoga ono sakupljanje nije ni potrebno ni dopušteno.

Prodaja cipela. Ovih dana otvorio je u našem gradu novu prodaju cipela naš sumješćanin g. Srećko Bogić. Prodavaonica se nalazi u glavnoj ulici. Skrećemo osobitu pažnju građanstva, radništva, pa i težaka na ovu novu prodaju, kod koje se dobivaju ne samo uz najumjerenije, nego prama drugim sličnim trgovinama, uz vrlo snižene cijene izvrsne vrsti svakojakih cipela i postola. Te cipele i postoli potječu od naše domaće zagrebačke tvornice, koja može da uz vrlo povoljne uvjete iznese na trg svoju industriju i da tako sretno konkurrira tuđinskom importu te vrsti. Pohvalno je, što je i u našem gradu zagrebačka tvornica otvorila sebi put, povjerivši raspačanje svog fabrikata gosp. Bogiću, koji od sada u svom dućanu ne će drugo da prodaje nego isključivo robu pomenute domaće tvornice. Podoprmo u vlastitom interesu domaću industriju!

Za trgovce. Konsulat Česko-slovačke republike saopćuje udruženju trgovaca itd. za sjevernu Dalmaciju, da je Praška Kreditna Banka, odjeljenje šećera, u Pragu povjerila zastupstvo prodaje šećera za Dalmaciju i Primorje „Riječkoj pučkoj Banci d. d. na Rijeci.

Električna Centrala Ant. Šupuk i sin stavlja ovijem na znanje svim svojim pretplatnicima, koji do danas nijesu još podmirili rasvjetu za godinu 1921, da će onima, koji to nebi učinili u roku od najdalje osam dana, biti prisiljena prekinuti bez daljne obavijesti opskrbu električnom rasvjetom te zaostatke utjerati sudbenim putem.

„Podružnica Jugoslavenske Matice“ u Šibeniku primila je do danas slijedeće doprinose;

Prigodom smrti Ivana Dubokovića u Jelsi Din. 10, Dr. Jerko Machiedo Din. 100, prigodom smrti Danke Maričić drž. odv. Šimun Burić Din. 10, obitelj inž. Ljubičića Din. 50, Lučey Ante Din. 25, Klaudije Šupuk Din. 10 Krasovac L p i i Ive Din. 25, prigodom smrti profesora Jakova Siriščevića, bivši učeni u Šibeniku Din. 165, Klaudije Šupuk Din. 10, Novak Antun Drniš Din. 10, prigodom smrti Košan Kate, Pasini Frane Din. 5, tvrtka Ante Šupuk Din. 10, Vidović Dragutin Din. 5, Blažević ud. Pera Din. 30, Rajević Melko Din. 10, prigodom smrti Domine Zaneta u Kastel Novome. Vukić Vladimir Din. 5, Pian Don Rudolf Din. 5, Weissenberger August Din. 10, Šupuk Vinko Din. 50, prigodom božićnih blagdana sijećajuć se braće u rodstvu, Rajević Melko Din. 10, Šupuk Vinko Din. 50, stupiše u I. legiju J. M. sa Din 125, Montana Dr. Dragomir, Dr. A. Matković, Pasini Dr. Josip, Dulibić Dr. Ante, prigodom koncerta priredjenog ministru Dr. I. Krstelju Din. 3550:50. prigodom „Rapalskog dana“ Jugosl. Akadem. klub Din. 50, prigodom mladog ljeta, učenici V. razreda gradske narodne muške škole Din. 18:25, prigodom god. zaključne skupštine članovi „Rogozničkog Skupa“ - protestni Din. 170, prigodom druge obljetnice smrti njegove supruge Anke Din. 20, Miran Ivanišević, u fond; Don Vinko Karadžole Din. 50, obitelj Jakova Jelčić Din. 12:50, škola sv. Luce Din. 104.

Nadjeno. Dvije učenice gimnazije našle su pred nekoliko dana jednu svotu novaca i položile kod upraviteljstva Zavoda. To je bilo javljeno općinskom i državnom redarstvu. Tko je izgubio neka dođe po novce u upraviteljstvu realne gimnazije.

Ispiti privatista za prvi semestar skolske god. 1921/22 držate se pri realnoj gimnaziji i velikoj gimnaziji u Šibeniku od dana 15 do 20 večerice o. g.

Eventualni prijamni ispiti od 1 do 4 ožujka.

Za Uboški Dom. Šibenska općina doprinosi za „Uboški Dom“ 500 Din. mjesečno i to baš toliku svotu, koliko je označio upravnik i ekonom „Uboškog Doma“ kanonik Don I. Bjažić. Ovomu imamo nadodati samo to, da u nas ne može da bude nikakove akcije, koja se ne će upotrebiti za ispoljavanje ličnih napadaja i općenitih osvada, računajući na stranačke zaludnice, kortesaciju itd. itd.

Udruženje „Slavenske banke“ d. d. Zagreb sa „Jugoslavenskom Union bankom“. Već se dulje vremena u zagrebačkim novčarskim krugovima govorilo o fuzioniranju „Slavenske banke“ d. d. u Zagrebu sa jednom slovenačkom ban-

kom. Sada su međutim ti pregovori već toliko napredovali, da se mogu smatrati tako reći dovršenima. Ovih je naima dana polučen definitivni sporazum za fuziju između „Slavenske banke“ i „Jugoslavenske Union banke“ iz Maribora odnosno Beograda.

„Jugoslavenska Union banka“ d. d. proizišla je kako je poznato iz „Mariborske eskomtne banke, koja je nedavno bila nacionalizirana, tom joj zgodom bio povisen kapital od 10 na 30 mil., izmjenjeno ime i prenesena centrala u Beograd. Njezinim je direktorom bio g. Prapotnik, do tog vremena direktor „Jadranske banke“ u Ljubljani, te će on ujedno biti sada glavnim direktorom udruženih banaka, koje će se i dalje voditi pod imenom Slavenske banke. Centrala će banke biti u Zagrebu, a u Ljubljani i Beogradu bit će kreirane direkcije sa priličnom autonomijom svoga djelokruga. Udružene banke imat će znatan dionički kapital, a kako je „Union banka“ dosta jaka na ulošcima (do 200 mil.) to će imati i dovoljno raspoloživih sredstava za djelovanje. — U pogledu je međutim još i daljnja koncentracija kapitala jer su u tečaju pregovori i sa fuzijom još nekih poglavito slovenskih novčanih zavoda.

Svaki Jugoslaven mora biti član
JUGOSLAV. MATICE

JAVNA ZAHVALA.

Moja je supruga jednoga dana nespretno pala, te joj je pad prouzrokovao abortaciju s najtežim komplikacijama. Očekivao sam svaki čas katastrofu. Gosp. Dr. Montana svojski se je zauzeo da na pola mrtvu bolesnicu spasi, u mom privatnom siromašnom stanu bez ikakvih zato potrebitih sprema, te je njegovom osobitom sposobnošću učinio potrebitu tešku operaciju koja mu je potpuno uspjela, tako da mi povratio život skoro umroju supruzi.

Buduć je Dr. Montana u dva navrata od očite smrti spasio moju milu suprugu i trojici nejake djece nenadoknadivu majku, to mu ovdje javno najharnije zahvaljujem u moje ime i moje nejake djece.

Šibenik, 25 januara 1922.

Petar Kalmeta.

Vlastnik i izdavalac: DR. V. SMOLČIĆ
Odgovorni urednik: DR. ČEDOMIL MEDINI.
Tisak grafičnog zavoda E. VITALIANI.

Kod TISKARE VITALIANI
dobivaju se gotove table:

Otvoreno Zatvoreno
Zabranjen ulaz!

Prodaje se

uz povoljne uvjete trgovina jestiva u najprometnijoj ulici grada. Obratiti se Uredništvu Listu.

Naša borba.

I.

U našem gradu uz sve najpreče potrebe, koje nam se nameću kao neodgodive, a kojih ima sva sila, nema se ipak drugog posla već naklapati, klevetati, napadati i intrigirati. Uz to prama stavu nama oprečnih stranaka od dana nakon oslobođenja izgleda da čitavo ovo vrijeme nije im za drugo bilo, već priprava za buduće stranačke borbe po staroj, nešto prama današnjim prilikama preuđesenoj formi. Čitavo to rovarjenje i klevetanje upravljeno je samo i jedino na nas demokrate i ako napadači dobro znadu, da svi koji se kupe oko demokratskog barjaka u Šibeniku ljudi su čestite sadašnjosti i prošlosti, koje ne vodi nikakva lična ambicija ili interes.

Sasvim tim ti ljudi, koji za našu Jugoslaviju nijesu nikada dobre riječi imali, koji zakopani u svoje aprovizacijone magazine i dekorativni ordenina ni čas nijesu posumnjali u pobjedu centralnih vlasti nakon sloma pokunjeni i osamljeni usljed osobitih novih prilika počese se hrabriti i zalaziti u svijet i društva kao da nikad ništa nije bilo.

Zloporabljajući pogreške ili nemoć uprave, oslanjajući se na poratne gospodarske i društvene nevolje svakom prilikom se služe, da nam naude, da nas kleveću i da svako zlo i nedaću bacaju nama na leđa. Sad pod izgovorom na opće dobro kao nevini janjci, a sada kao gladni i mrki vuci nasrću na naše redove da nas osame i utuče. Samo tada, misle oni, povratit će se opet naša vremena i ne će trebati da se — stidimo da smo još živi.

Ti se ljudi eto danas komešaju — kušaju sreću, nude se desno i lijevo, spekuliraju ili traže izlaz iz svoje osamljenosti ili da unište uprav one pred kojim ne mogu da varaju — „mili ovaj narod“.

Nas mjere pak po svom aršinu, drže, jer drugčije u svojoj niskoci nemogu ni zamisljati, da smo i mi kao i oni. Velika je pak tu razlika jer mi ih preziremo, a oni nas mrze i baš stoga oni mogu, gdje smo mi, ali ne možemo mi, gdje su oni.

Mi pak stojimo danas u borbi za očuvanje tekovina narodnog ujedinjenja u jednu jedinstvenu državu, za ravnopravnost sviju staleža u državi, za pobijanje demagogije i svakog nasilja te očuvanje reda, rada i mira s jedne a poštenje i rada u državnoj upravi s druge strane. Prebolili smo „historijske granice i uspomene“, koje mi nijesmo stvorili kao i svake plemenske razmirice i situarije smatrajući ih zastarjelim i nevrjednima uloge, koja nam u društvu naroda pripada. Mi smo Jugoslaveni. Jugoslavenska je naša zastava, u kojoj vidimo prolivenu krv oslobođitelja, patnje hiljada mučenika i sanje naših djedova i svih umnih jugoslavenskih velikana.

U borbi, koju nam mrznja, ne-navist i zloba protivnika nameće, mi ne možemo niti hoćemo smalaksati. Jaki smo ne samo po broju već po našoj vjeri i pouzdanju u pobjedu naših ideala. Pročišćeni patnjama i teškim iskušenjem učvršćeni smo danas u svojim redovima i nema sile ni zlobe, koja bi nas oslabila ili pobjedila.

Jadranska Banka a. d.

=====
BEOGRAD
=====

Cavtat

Celje

Dubrovnik

Ercegnovi

Jelsa

Korčula

Kotor

Kranj

Ljubljana

Maribor

Metković

Sarajevo

Split

Sibenik

Zagreb

BEČ

TRST

OPATIJA

ZADAR

NEW-YORK:

FRANK SAKSER STATE BANK.

Tvrđka utemeljena 1906.

JOSIP JADRONJA

ŠIBENIK :- (DALMACIJA)

agenturni, komisionalni, otpremnički i pomorski posao,
poveljeni trgovačko-pomorski mešetar.

Brzjavni: Agentur Jadronja - Šibenik. Telef. interurb. br. 3.

Zastupstvo i skladište najboljih eksportnih tvrđka i tvornica; sve kolonijalne robe, pšeničnog brašna boljeg domaćeg mlina, kao i mekinja, kukuruza, zobi itd. — Likera, Siropa, finih vina i šampanja. — Izravni uvoz iz inozemstva: sira Parmizana i Ementhalera, te Estrata konzerve pomidora, Mortadele, Ruskog originalnog čaja, Modre galice, sumpora itd. — Sardine u ulju i u bačvicama slane srdjele najveće dalmatinske tvornice. — Karbid tvornice Jajce (Bosna) koji sadržaje 200—300 litara acetilena, mnogo korisniji nego dalmatinski te prema tomu mnogo jeftiniji pri uporabi. Nadalje je čist i daje krasno jednolično svjetlo, bez ikakvog neugodnog mirisa. — Petroulje u sanducima i bačvama izvrstno rafinirano. — Domaće rafinerije, benzin i mineralna ulja svih vrsta najfinije rafinirano, oxigen u tehničke, medicinske i znanstvene svrhe, kiselina za akumulatore.

Uzoreci, ponude i razjašnjenja na zahtjev badava i tranko. — Prima se naručbe svakovrsnih pečata i tabla uz tvorničke
- - - - - cijene. - - -

Zastupstvo za špediterske poslove u svim većim mjestima cijelog svijeta.

Odlikovana tvornica Likera, Rosolia i Maraschina

IVAN JELICH

Šibenik (Dalmacija)

preporučuje se poslovnim prijateljima, da pored ranijih vrsta Likera izrađuje nove - - vrste od prirodnih vrsnih sokova - -

Coinsfreaux Banavanes Mandolines Chocolades i Chartrocex

Solidno! Ukusno! Jeftino!

Zastupstvo i ekslusivna prodaja Zagre-
bačke tvornice cipela d. d. za Šibenik i
sjevernu Dalmaciju.

SREČKO BOGIĆ

ŠIBENIK

44. GLAVNA ULICA 44.

En gros et en detail.

Stigao nam je

ORIGINALNI GRČKI KAMEN

ZA

MLINOVE I MLINSKE INDUSTRIJE

NAJBOLJI I NAJPRIKLADNIJI

Rasprodaje:

Nikola Dragišić - Skradin

Gjuro Vojvodić - Knin

Glavno skladište kod

BRAĆA MAKALE

ŠIBENIK

Slavenska Banka d.d.

ZAGREB

prije **NARODNA BANKA**

PODRUŽNICA ŠIBENIK :-: CENTRALA ZAGREB Ilica br. 7. :-: :-:

Uplaćena glavnica K 100.000.000. - Pričuva K 30.000.000.

Ulošci preko K 250.000.000.—.

PODRUŽNICE: Beograd, Brod n/S., Bjelovar, Dubrovnik,
Osijek, Sombor, Sušak, Šabac, Vršac.

Ispostava: **MONOŠTOR.**

AFILIJACIJE: Jugoslavenska industrijska banka, Split. —
Bankhaus Milan Robert Aleksander, Wien I., Augustiner-
strasse 8. — Balkan-Bank R. T., Budimpešta.

AGENCIJA: Buenos Aires, Rosarie de Sta Fé (Argentina).

ZASTUPSTVA: Lima (Peru), La Paz, Oruro (Bolivia),
Antofogasta, Valparaiso, Punta Arenas, Santiago (Chile);
Rio de Janeiro (Brazilija), Montevideo (Uruguay).

Prima uloške

na knjižice i tekući račun uz najpovoljnije uvjete, te
obavlja sve bankovne transakcije najkulantnije.